

Kazak Milli Kız Pedagoji Üniversitesi “6D011700 – Kazak Dili ve Edebiyatı”
(8D017- Dil ve Edebiyat Öğretmenlerini Eğitim), “6D020500 – Filoloji”
(8D023-Dil ve Edebiyat) uzmanlıklarına ilişkin
Moldabayeva Karlygash Yergaziyevna'nın
Felsefe Doktoru (PhD) Akademik Derecesini almak için hazırladığı
ve Tez Kuruluna sunduğu
“Akademik Yazıları Modellemenin Teorisi ve Uygulaması”
konulu Tez Çalışmasına Yabancı Danışmanın

GÖRÜŞÜ

Akademik yazım, dünya eğitim alanları ve bilim ortamında yaygın olarak bilgi süreçlerinin, akademik ilişkilerin, uluslararası deneyim alışverişinin yeni gelişimine yönelik geleneksel bir yeterlilik türüdür. Akademik yazım türü, öğrencinin bilimsel ve bilgilendirici alanda bilimsel düşünmesinde, bilimsel türlerle çalışmasında, akademik metin ve bilimsel materyalleri uluslararası akademik standartlar temelinde yetkin bir şekilde hakim olmasında, işleyebilmesinde ve akademik yazı becerisini geliştirmesinde büyük bir öneme sahiptir.

Akademik yazının amacı, metni uluslararası retorik sözleşmelere uygun şekilde yazma yeterliğini geliştirerek, küresel akademik söyleme dahil olmaya, özgür düşünme kabiliyetine sahip araştırmacıların yetiştirilmesidir. Günümüzde bilim ve eğitimin küreselleşmesi nedeniyle araştırmacılar bilimsel buluşlarını uluslararası düzeyde paylaşma olanağına sahip olmaktadır.

Meslek topluluklarında iletişim ve eğitim ağırlıklı olarak bilimsel yayınlar aracılığıyla yürütülmektedir. Bilimsel bir yayın, zaman ve mekan açısından birbirinden uzak mesleki topluluğun üyelerinin ilgisini çeken belirli bir araştırma problemini çözmeye katkıda bulunan toplumsal akademik bir metindir. Akademik meslek topluluğuna üye olabilmek için yayın sözleşmelerine uymak gerekir. Ana sözleşmelerden biri, yayınlanmış bir bilimsel metnin, kültürel geçmişe, ulusal ve dilsel bağlılığa, mesleki bilgi derinliğine ve kişisel inançlara bakılmaksızın uluslararası mesleki topluluğun tüm üyeleri tarafından anlaşılması gereken kamuya açık bir ürün olmasıdır. Ayrıca yayın sözleşmelerinden biri de argümantasyon kullanımının yapısal, ikna edici, açık ve mantıksal olarak yetkin olması şartının yanı sıra akademik etik gereksinimlerine uyulması şart koşulur.

Modern toplumda bilgi ve bilimin gelişmesi ve toplumsal rollerinin artması, mesleki ilişkilerin gelişmesi, insan yaşamında önemli bir iletişim türü olan akademik yazıya hakim olmayı öne çıkarmaktadır. Akademik yönde yazılan materyaller, edebi dilin normlarına göre, yani çok eski zamanlardan beri dilin kendisinde oluşmuş, taammıyla yerleşmiş olan, dilin doğasına ait bir sistem haline gelmiş yasaları rehber edinerek, ve bilimsel tarzın kelimeyi gerçek anlamda kullanma, terimleri kullanma ve fikirleri mantıksal bir bakış açısıyla sistematik olarak sunma gereksinimlerine uyularak yazılır.

Araştırma çalışması konuya ilişkin bir açıklama, giriş, üç bölüm, sonuç, kullanılmış literatür listesi ve ek materyallerden oluşur.

**Kazak Milli Kız Pedagoji Üniversitesi “6D011700 – Kazak Dili ve Edebiyatı”
(8D017- Dil ve Edebiyat Öğretmenlerini Eğitim), “6D020500 – Filoloji”
(8D023-Dil ve Edebiyat) uzmanlıklarına ilişkin
Moldabayeva Karlygash Yergaziyevna'nın
Felsefe Doktoru (PhD) Akademik Derecesini almak için hazırladığı
ve Tez Kuruluna sunduğu
“Akademik Yazıları Modellemenin Teorisi ve Uygulaması”
konulu Tez Çalışmasına Yabancı Danışmanın**

GÖRÜŞÜ

Akademik yazım, dünya eğitim alanları ve bilim ortamında yaygın olarak bilgi süreçlerinin, akademik ilişkilerin, uluslararası deneyim alışverişinin yeni gelişimine yönelik geleneksel bir yeterlilik türüdür. Akademik yazım türü, öğrencinin bilimsel ve bilgilendirici alanda bilimsel düşünmesinde, bilimsel türlerle çalışmasında, akademik metin ve bilimsel materyalleri uluslararası akademik standartlar temelinde yetkin bir şekilde hakim olmasında, işleyebilmesinde ve akademik yazı becerisini geliştirmesinde büyük bir öneme sahiptir.

Akademik yazının amacı, metni uluslararası retorik sözleşmelere uygun şekilde yazma yeterliliğini geliştirerek, küresel akademik söyleme dahil olmaya, özgür düşünme kabiliyetine sahip araştırmacıların yetiştirilmesidir. Günümüzde bilim ve eğitimin küreselleşmesi nedeniyle araştırmacılar bilimsel buluşlarını uluslararası düzeyde paylaşma olanağına sahip olmaktadır.

Meslek topluluklarında iletişim ve eğitim ağırlıklı olarak bilimsel yayınlar aracılığıyla yürütülmektedir. Bilimsel bir yayın, zaman ve mekan açısından birbirinden uzak mesleki topluluğun üyelerinin ilgisini çeken belirli bir araştırma problemini çözmeye katkıda bulunan toplumsal akademik bir metindir. Akademik meslek topluluğuna üye olabilmek için yayın sözleşmelerine uymak gerekir. Ana sözleşmelerden biri, yayınlanmış bir bilimsel metnin, kültürel geçmişe, ulusal ve dilsel bağlılığa, mesleki bilgi derinliğine ve kişisel inançlara bakılmaksızın uluslararası mesleki topluluğun tüm üyeleri tarafından anlaşılması gereken kamuya açık bir ürün olmasıdır. Ayrıca yayın sözleşmelerinden biri de argümantasyon kullanımının yapısal, ikna edici, açık ve mantıksal olarak yetkin olması şartının yanı sıra akademik etik gereksinimlerine uyulması şart koşulur.

Modern toplumda bilgi ve bilimin gelişmesi ve toplumsal rollerinin artması, mesleki ilişkilerin gelişmesi, insan yaşamında önemli bir iletişim türü olan akademik yazıya hakim olmayı öne çıkarmaktadır. Akademik yönde yazılan materyaller, edebi dilin normlarına göre, yani çok eski zamanlardan beri dilin kendisinde oluşmuş, taammıyla yerleşmiş olan, dilin doğasına ait bir sistem haline gelmiş yasaları rehber edinerek, ve bilimsel tarzın kelimeyi gerçek anlamda kullanma, terimleri kullanma ve fikirleri mantıksal bir bakış açısıyla sistematik olarak sunma gereksinimlerine uyularak yazılır.

Araştırma çalışması konuya ilişkin bir açıklama, giriş, üç bölüm, sonuç, kullanılmış literatür listesi ve ek materyallerden oluşur.

Moldabayeva Karlygash Yergaziyevna

Uluslararası yayın sözleşmelerinin, yayını doğrudan etkileyen resmi ve gayri resmi prosedürlerden oluştuğu, yayın sürecinde uygulanması gereken bir bilgi kompleksi olduğu, araştırmacıların ancak bu sözleşmelere riayet ederek başarıya ulaşma şansına sahip oldukları bilimsel çalışmada kanıtlanmıştır.

Araştırma çalışmasında; akademik yazının Kazak bilimsel yazı diline ait olduğu belirlenerek, akademik yazma aracının yazı olduğu, akademik iletişimin yazılı metinler temelinde gerçekleştirildiği esas alınarak, akademik metnin yüksek öğretim kurumlarında yazılan makale, tez, özet, kompozisyon, not gibi türlerinin yazılma metodolojisi verilmiştir.

Tezde akademik söylemin görünümünü belirlemek amacıyla deneyler yapılarak, öğrencilerin akademik yazma becerilerine hakim olma düzeyleri incelenip analiz edilmiş, sonuçlara göre modeller sunulmaktadır. Öğrencilerin kompozisyon yazma becerileri dört boyuta göre analiz edilerek, sonuçlara göre öneriler ve modeller verilmiştir. Öğrencilerin akademik etik ve akademik dürüstlük anlayış düzeyleri deneyimlerle belirlenerek, elde edilen sonuçlar temelinde önerilerde bulunulmuştur.

Bilimsel çalışmada tez yazarının belirttiği atıflar, araştırmacının kullandığı alıntılarla doğru bir şekilde uyumludur. Araştırmacı kapsamlı analiz sırasında görüşünü kanıtlayabilmiştir. Araştırma çalışmasının bölümleri ve başlıkları birbirini tamamlar, birbiriyle bağlantılıdır ve kademeli şekilde bir sistem şeklinde sunulur. Tezin içeriğinin ciddi, dili akıcı, bilimsel aygıtları gereksinimleri karşılıyor, belirlenen görevin doğru bir şekilde çözülmüş ve amacı yerine getirilmiştir. Çalışmada kesin bir arayış var, yönü belli, önemli bir konuyu gündeme getirerek, ve çözüme amacını tam olarak yerine getirmiş.

Araştırma çalışmasında araştırmacı ampirik yöntemleri, teorik düzeyde bilgi toplama, ayrıştırma, kıyaslama, uyunlaştırma, analiz, sentez, tümevarım ve tündengelem yöntemleri, nicel ve nitel araştırma yöntemleri, yarı yapılandırılmış mülakat ve anket ve tablolu analiz yöntemlerini yaygın bir şekilde kullanmıştır.

Tez yazarının araştırma neticesinde elde ettiği bilimsel buluşlar ve analiz sonuçları bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Araştırmacı belirlenmiş amacına ulaşma sürecinde konuyla ilgili birçok materyali kapsamış, çok araştırmış. Araştırma çalışmasının buluşları ve önerdiği yeni kanıları ana bölümlere dayanak teşkil etmiş. Araştırmacının bilimsel araştırmasının bulguları, kanı sonuçlarının, tezin bilimsel aygıtı, adayın tezine dayatılan gereksinimlerin düzeyine uygundur. Çalışma yazarının ortaya koyduğu görüşler yeni ve önemlidir. Hepsi günümüzün ulusal akademik yazı taleplerini tam olarak karşılamaktadır.

Araştırmacı Moldabayeva Karlygash Yergaziyevna'nın "Akademik yazıyı modelleme teorisi ve uygulaması" konulu tez çalışmasındaki bilimsel düşünceler önemli, araştırmanın bilimsel konu aygıtı tel yollu, iç mantıksal bütünlüğe sahip, tam olarak tamamlanmış bir çalışma olarak nitelendirilebilir.

Bu açıklananları dikkate alarak, Moldabayeva Karlygash Yergaziyevna'yı "Akademik yazıyı modelleme teorisi ve uygulaması" konulu tez çalışmasını Tez Kurulu nezdinde savunmaya hazır olarak değerlendiriyorum.

Sonuç olarak, 8D02301-"Filoloji" eğitim programına göre felsefe doktoru (PhD) akademik derecesini almak için Moldabayeva Karlygash Yergaziyevna'nın

“Akademik Yazıyı Modellemenin Teorisi ve Uygulaması” konulu tez çalışması araştırma gereksinimlerine tamamen uygundur. Bu yüzden araştırmacı Moldabayeva Karlygash Yergaziyevna’ya felsefe doktoru (PhD) bilimsel derecesinin verilebileceğini düşünüyorum.

Yabancı danışman: PhD, profesör Mustafa ÖNER

31/08/2023

Mustafa Öner

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті жанындағы
«6D011700 – Қазақ тілі мен әдебиеті» (8D017- Тілдер және әдебиет
бойынша мұғалімдерді даярлау бағыты), «6D020500 – Филология»
(8D023-Тілдер және әдебиет) мамандықтары бойынша диссертациялық
кеңесіне ұсынылған философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу
үшін дайындаған

Молдабаева Карлыгаш Ергазиевнанын
«Академиялық жазылымды модельдеудің теориясы мен практикасы»
тақырыбына жазылған диссертациялық жұмысына шетелдік
кеңесшінің

ПІКІРІ

Академиялық жазылым – әлемдік білім беру салаларында және ғылыми ортада кең таралған ақпараттық үрдістерді, академиялық қарым-қатынастарды, халықаралық тәжірибе алмасуларды жаңаша дамытуға бағытталған құзыреттердің дәстүрлі түрі. Академиялық жазылым түрінің білім алушының ғылыми-ақпараттық кеңістікте ғылыми ойлауы мен ғылыми жанрлармен жұмыс істеуде академиялық мәтін мен ғылыми іс-қағаздарды халықаралық академиялық стандарттар негізінде сауатты меңгеруге, рәсімдей білуге, академиялық жазу іскерлігін қалыптастыруда маңызы зор.

Академиялық жазылым мақсаты - мәтінді халықаралық риторикалық конвенцияларға сәйкес жазу құзіретін қалыптастырып, жаһандық академиялық дискурсқа ат салысуға, еркін ойлауға қабілетті зерттеушілер даярлау. Қазіргі таңда ғылым-білімнің жаһандануына байланысты зерттеушілер өздерінің ғылыми жаңалықтарымен халықаралық деңгейде бөлісуге мүмкіндік алып отыр.

Кәсіби қауымдастықтарда коммуникация және білім беру негізінен ғылыми жарияланымдар арқылы жүзеге асады. Ғылыми жарияланым уақыт пен кеңістікте алыстағы кәсіби қоғамдастық мүшелерін қызықтыратын белгілі бір зерттеу мәселесін шешуге ықпал ететін қоғамдық академиялық мәтін болып табылады. Академиялық кәсіби қауымдастықтың мүшесі болу үшін, оның жарияланым конвенцияларына бағыну керек. Басты конвенциялардың бірі – жарияланған ғылыми мәтін, мәдени негізіне, ұлттық және тілдік тиістілігіне, кәсіби білімінің тереңдігіне және жеке сеніміне қарамастан, халықаралық кәсіби қоғамдастықтың барлық мүшелеріне түсінікті болуы тиіс қоғамдық өнім болып табылатыны. Сонымен қоса, жарияланымдық конвенцияларының бірі аргументация қолданудың құрылымдылық, нанымдылық, анықтық және логикалық тұрғыдан сауаттылығына қойылатын талаптар мен академиялық этиканың талаптарының сақталуы шарт болып табылады.

Қазіргі қоғамда білім мен ғылымның дамуы және қоғамдық рөлінің артуы, кәсіби қарым-қатынастың дамуы адам өмірінде коммуникацияның маңызды түрі ретінде академиялық жазуды игеруді алға шығарып отыр. Академиялық бағытта жазылатын материалдар әдеби тіл нормаларын, яғни

Mustafa Omer

өте ертеден тілдің өзінде қалыптасқан, әбден орныққан, тілдің өз табиғатына тән жүйеге айналған заңдылықтарын басшылыққа ала отырып, және ғылыми стильдің сөзді тура мағынасында қолдану, терминдер қолдану, ойды логикалық тұрғыдан жүйелі баяндау, талаптарын сақтай отырып жазылады.

Зерттеу жұмысы тақырыпқа байланысты анықтамадан, кіріспе, үш тараудан, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымша материалдардан тұрады.

Ғылыми жұмыста халықаралық жарияланымдық конвенциялар жарияланымға тікелей әсер ететін ресми және бейресми процедуралардан тұратыны, және ол жарияланым процесі барысында іске асырылуы тиіс білім кешені болып табылатыны, зерттеушілердің осы конвенцияларды сақтай отырып қана жетістікке жетуге мүмкіндігі бар екені дәлелденген.

Зерттеу жұмысында академиялық жазылымның қазақ ғылыми жазба тіліне жататыны анықталып, академиялық жазылым құралы – жазу екені, академиялық коммуникация жазба мәтіндер негізінде іске асатыны негізделіп, академиялық мәтіндердің жоғары оқу орындарында жазылатын жанрлары мақала, диссертация, реферат, эссе, конспект сияқты түрлерінің жазылу методологиясы берілген.

Диссертацияда академиялық дискурстың көрінісін анықтау мақсатында тәжірибелер жүргізіліп, білім алушылардың академиялық жазылым дағдыларын меңгеру деңгейі зерттеліп, сараланған, нәтиже негізінде модельдер ұсынылған. Білім алушылардың эссе жазу дағдылары төрт өлшем бойынша сараланып, талданып, нәтиже негізінде ұсыныстар, модельдер берілген. Білім алушылардың академиялық этика, академиялық адалдық мәселелері бойынша түсінік деңгейі тәжірибе арқылы анықталып, алынған нәтижеге негізделіп ұсыныстар жасалған.

Ғылыми жұмыста диссертант келтірген сілтемелер ізденуші қолданылған дәйексөздермен дұрыс үйлесім тапқан. Ізденуші жан-жақты талдаулар барысында өз ой-пікірін дәлелдей алған. Зерттеу жұмысының бөлімдері мен тараушалары бірін-бірі толықтырып, бір-бірімен сабақтасып жатады және сатылы түрде жүйелілікпен ұсынылған. Диссертациялық жұмыстың мазмұны салмақты, тілі жатық, ғылыми аппараты талапқа сай, алдына қойылған міндет дұрыс шешіліп, мақсат орындалған. Жұмыста нақты ізденіс бар, бағыт-бағдары айқын, маңызды мәселені қозғап, оны шешудегі мақсатын толық атқарып шыққан.

Зерттеу жұмысында ізденуші эмперикалық әдістерді, теориялық деңгей әдістері ақпарат жинау, талдау жасау, салыстыру, сәйкестендіру, анализ, синтез, индуктивті және дедуктивті әдістерді, сандық және сапалық зерттеу әдістері жартылай құрылған интервью және сауалнама және кестелік талдау әдістерін кеңінен қолданған.

Диссертанттың зерттеу нәтижесінде алынған ғылыми жаңалықтары мен талдаудан түйген қорытындылары ғылыми дәлелді. Зерттеуші алдына қойған мақсатына жету барысында өз тақырыбына қатысты мол материалдарды қамтыған, көп ізденген. Зерттеу жұмысының жаңалықтары мен ұсынылған тың тұжырымдар негізгі бөлімдерге арқау болған.

Mustafa Omer

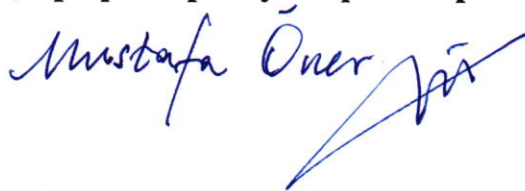
Ізденушінің ғылыми ізденістерінің жаңалығы, тұжырым қорытындыларының дәрежесі, диссертацияның ғылыми аппараты кандидаттық диссертацияға жүктелетін талаптар деңгейіне сай. Жұмыс авторының ұсынып отырған пікірлері жаңа және маңызды болып табылады. Олардың барлығы да бүгінгі ұлттық академиялық жазылымның талап-тілектеріне толық жауап береді.

Ізденуші Молдабаева Карлыгаш Ергазиевнаның «Академиялық жазылымды модельдеудің теориясы мен практикасы» атты диссертациялық жұмысындағы ғылыми ой-тұжырымдар маңызды саналады, зерттеудің ғылыми пәндік аппараты бір ізге түсірілген, ішкі логикалық тұтастыққа ие, толық аяқталған жұмыс деуге болады.

Осы аталғандарды ескере отырып, Молдабаева Карлыгаш Ергазиевнаның «Академиялық жазылымды модельдеудің теориясы мен практикасы» атты диссертациялық еңбегін диссертациялық кеңесте қорғауға дайын деп бағалаймын.

Қорытындылай келе, 8D02301-«Филология» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін Молдабаева Карлыгаш Ергазиевнаның «Академиялық жазылымды модельдеудің теориясы мен практикасы» атты диссертациялық жұмысы зерттеу талаптарына толық сәйкес келеді. Сондықтан ізденуші Молдабаева Карлыгаш Ергазиевнаға философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін беруге болады деп есептеймін.

Шетелдік кеңесші: PhD, профессор Мустафа Өнер

31/08/2023

